

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Lora Đumlija

**TEMA O DOMAĆIM ŽIVOTINJAMA U RADU S PREDŠKOLSKOM
DJECOM**
ZAVRŠNI RAD

Osijek, 2017.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Sveučilišni preddiplomski studij Ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja

**TEMA O DOMAĆIM ŽIVOTINJAMA U RADU S PREDŠKOLSKOM
DJECOM**

ZAVRŠNI RAD

Predmet: Ekološki odgoj u dječjem vrtiću

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Irella Bogut

Studentica: Lora Đumlija

Matični broj: 2904

Osijek

studeni, 2017.

SAŽETAK

Životinje su dio ljudske svakodnevice. U ovom radu govori se o koristi koje ljudi, s posebnim naglaskom djeca mlađe dobi imaju od životinja.

U prvom dijelu rada govori se o pojmu domaćih životinja općenito, zatim o koristi kućnih ljubimaca za dječji razvoj te o domaćim životinjama koje služe kao pomoć u radu s djecom koja imaju dijagnosticirane teškoće.

KLJUČNE RIJEČI: *djeca, domaće životinje, kućni ljubimci, socio-emocionalni razvoj, empatija*

SUMMARY

Animals are part of human everyday life. This paper discusses the benefits that people, with special emphasis on younger children, have from animals.

The first part of the paper deals with the concept of domestic animals in general, the use of pets for child development and discusses domestic animals that help in work with children with diagnosed difficulties.

KEY WORDS: *children, domestic animals, pets, socio-emotional development, empathy*

Sadržaj

SAŽETAK.....	1
SUMMARY	2
UVOD	4
DOMAĆE ŽIVOTINJE.....	5
Vrste domaćih životinja	6
ULOGA I UTJECAJ ŽIVOTINJA NA RAZVOJ DJETETA	7
Izravan utjecaj životinja na razvoj djece.....	8
Socio-emocionalni razvoj.....	8
Kognitivni razvoj	9
Neizravan utjecaj životinja na razvoj djece	9
KUĆNI LJUBIMCI I RAZVOJ DJETETA	10
Kućni ljubimci primjereni djeci predškolske dobi.....	10
PROJEKT „Kućni ljubimci“	11
DJECA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU I ŽIVOTINJE.....	13
OSNOVNE VRSTE TERAPIJE SA ŽIVOTINJAMA	14
Hipoterapija.....	14
Terapeutsko i pedagoško jahanje i djeca	15
Terapija sa psom.....	16
Pas vodič.....	16
Rehabilitacijski pas	17
Terapijski psi.....	18
Terapijski pas i djeca s poremećajima govorno-glasovne komunikacije.....	19
Terapija sa delfinima	20
ZAKLJUČAK.....	21
LITERATURA.....	22
PRILOZI:	24

UVOD

Domaće životinje su one životinje od kojih čovjek ima neke koristi. Čovjek je naučio pripitomiti divlju životinju i tim procesom domestikacije dobio ono što danas zovemo domaćom životinjom. Nebrojene su koristi svih životinja.

Djeci predškolske dobi domaće životinje pomažu da savladaju strahove, razviju empatiju, nauče se odgovornosti te brizi za drugo živo biće i sl. Nabavljanje kućnih ljubimaca u ranoj dobi djece pospješuje razvoj pozitivnog mišljenja prema životinjama ali i razvija dječje samopoštovanje kroz uspješno obavljanje zadataka koji su usko vezani uz brigu za životinju.

Kada govorimo o terapiji sa životinjama mislimo na vrstu terapije koja pomaže djeci koja su zlostavljana, djeci sa posebnim potrebama ali i odraslim osobama s problemima. U radu su navedene vrste terapija s domaćim životinjama.

DOMAĆE ŽIVOTINJE

„Domaće životinje su takve životinje koje se pod utjecajem čovjeka i njegovom zaštitom redovno i trajno rasploduju i pri tome podvrgavaju sustavnom oplemenjivanju.“ (Uremović, Z. i sur, 2002.: 26).

„Divlju životinju moguće je procesom pripitomljavanja pretvoriti u pitomu životinju. Nakon što životinja postane pitoma, procesom domestikacije ili udomaćivanja, životinja postaje domaća životinja. Domestikacija – lat. Domesticus odnosi se na proces preobraćenja divljih životinja u domaće.“ (Jovanovac, S., 1997.)

Slika 1 Domaće životinje

Vrste domaćih životinja

Jovanovac (1997.) kaže da postoji oko 30 vrsta domaćih životinja. Također, dijeli ih u tri skupine: sisavci (Mammalia), ptice (Aves) i kukci (Insecta). Prema Ozimecu (2010.) domaće životinje dijelimo na one koje se uzgajaju za hranu (farmske životinje), vrste udomaćene za rad i prateće životinje, odnosno kućne ljubimce.

Slika 2 Sisavci

Slika 3 Kukci

Slika 4 Ptica

ULOGA I UTJECAJ ŽIVOTINJA NA RAZVOJ DJETETA

Prema Burić (2006./07.) roditelji često nabavljaju životinje zato što su uvjereni da će djeca pomoću njih razviti karakter, osjećaj odgovornosti i općenito će se bolje socijalizirati. Ovo je relativno nov predmet znanstvenih istraživanja.

Slika 5 Pas

Izravan utjecaj životinja na razvoj djece

Socio-emocionalni razvoj

„Samopoštovanje se vrlo često spominje i u znanstvenoj i u popularnoj literaturi s područja psihologije kao pokazatelj mentalnog zdravlja, zrele ličnosti i prilagodbe pojedinca. Samopoštovanje definiramo kao rezultat formiranog pojma o sebi odnosno kao vrednovanje ili evaluaciju sebe.“ (Jelić, 2011.) Burić (2006./07.) govori o tome kako je samopoštovanje važan aspekt socio-emocionalnog razvoja djece. Nabavljanje životinje za kućanstvo znači da djeca i roditelji dijele brigu za nju odnosno od najranije dobi uče kako se brinuti i njegovati živo biće koje je ovisno o njima. Nadalje, prema Burić (2006./07.) uključenost, pozitivni poticaji i prihvaćanje predstavljaju vrlo bitne trenutke u kojima se izgrađuje samopoštovanje. „Važno je spomenuti i osjećaj kompletosti koje dijete dobiva ispunjavanjem zadataka koji su primjereni njegovoj dobi, a taj osjećaj ovisi o tome znaju li roditelji koji su zadaci primjereni a koji ne za dijete određene dobi. Kako dijete raste, proširuju se i zadaci, pa dijete postupno može preuzeti brigu o životinji odnosno ljubimcu.“ (Burić 2006./07.)

„Drugi aspekt socio-emocionalnog razvoja je empatija, djetetova sposobnost da razumije kako se druga osoba osjeća. Pomoću životinje djeca uče razumjeti njihove potrebe i osjećaje.“ (Burić, 2006./07.)

Prema Burić (2006./07.) socijalna potpora koju pružaju životinje ima prednosti u odnosu na potporu koju pružaju ljudi u smislu da životinje za razliku od ljudi pružaju osjećaj bezuvjetne prihvaćenosti odnosno ne kritiziraju kao pripadnici ljudske vrste.

Kognitivni razvoj

Burić (2006./07.) kaže kako život s životinjom može olakšati usvajanje jezika te povećavati verbalne vještine kod djece, a to dolazi kao rezultat toga što životinja funkcionira kao slušač djetetova govora i kao atraktivni verbalni poticaj (u smislu pohvale, naredbi, hrabrenja i sl.). Međutim, važno je naglasiti kako nema stvarnih dokaza koji podupiru ove hipoteze.

Neizravan utjecaj životinja na razvoj djece

„Istraživanja su pokazala da ljudi koji su imali životinju (ljubimca) u djetinjstvu u većem broju posjeduju životinju i u odrasloj dobi. Mnogi roditelji priznaju da ljubimci mogu biti odlična pomoć kada djecu treba podučiti važnim životnim događajima. Postoje dvije situacije u kojima roditeljska reakcija možda ponajviše utječe na dijete – kada životinja dođe na svijet i kada ugine. Smrt ljubimca je bolno iskustvo i način na koji se roditelji i ostali bližnji nose s tom situaciju utječe značajno na to kako će se dijete općenito nositi sa smrću tijekom života. (Burić, 2006./07.)“

KUĆNI LJUBIMCI I RAZVOJ DJETETA

Kao što je navedeno neke od karakteristika koje životinje pa tako i kućni ljubimci razvijaju kod djece su pospješivanje razvoja empatije (suosjećanja), prepoznavanje tuđih potreba, razvoj radnih navika kao i razvoj samopoštovanja.

Kućni ljubimci primjereni djeci predškolske dobi

„U predškolskoj dobi javljaju se određeni strahovi, od kojih neki mogu biti vezani i za životinjske vrste“ (Sindik, Laušić 2006./07.).

Sindik i Lušić (2006./07.) smatraju kako su ribice i kornjače najpogodnije vrste kućnih ljubimaca za djecu predškolske dobi zato što su bezopasne i njihova njega nije ni financijski ni vremenski zahtjevna. Kao što je već spomenuto, važno je prilagoditi zadatke za djecu njihovom uzrastu pa se prema tome smatra kako su kornjače i ribice najpogodnije za malu djecu.

Slika 6 Ribice

Slika 7 Kornjača

PROJEKT „Kućni ljubimci“

„Pokretači ovog projekta su ravnateljica DV „Trnoružica“ Zagreb Vica Laušić te odgojiteljica Sunčica Džaić, a u realizaciju projekta uključili su se odgojitelji i djeca skupina Duga, Maslačak, Pinokio, Vjeverice i Zvončići.

Cilj projekta bio je približiti djeci predškolske dobi život kućnih ljubimaca u skladu s razvojnim zadaćama definiranih Programskim usmjerenjem u predškolskom odgoju i obrazovanju“ (Sindik, Laušić 2006./07.)

Nakon provedenog projekta „Kućni ljubimci“ zaključeno je da je briga o životinjama važna za djecu predškolske dobi iz mnogih razloga od kojih su neki:

- Dječja empatija i razumijevanje životinja utječu na njihove stavove kod odrastanja
- Briga o životinjama im pomaže da budu otvorenija u svladavanju strahova i predrasuda
- Razvijanje pozitivnih stavova prema životinjama

Odgojne i obrazovne koristi projekta „Kućni ljubimci“

„Djeca su ovim projektom proširila svoja znanja o divljim i domaćim životinjama te njihovim potrebama:

- Fiziološke potrebe (hrana, voda, održavanje optimalne tjelesne temperature...)
- Osnovni životni procesi (disanje, hranjenje, reprodukcija, rast i razvoj...)
- Društvene potrebe (ovisno o vrsti: samotna, ovisna o paru, pripadnik skupini)
- Stanišne potrebe (prikladan dom, teritorij)
- Biheviorističke potrebe (hibernacija, ukopavanje...) (Sindik, Laušić 2006./07.)“

U projektu su također navedeni pozitivni i negativni primjeri korištenja životinja. Prema Sindik i Laušić (2006./07.) izabrana su tri pozitivna primjera korištenja životinja a to su:

- Kućni ljubimci
- Pomoć invalidima

- Rad (policijski pas)

Također navedeni su i negativni primjeri korištenja životinja:

- Nebriga
- Nepravilno hranjenje i zanemarivanje životinje izaziva patnju iste a to je okrutno
- Zapostavljanje
- Nepromišljenost
- Namjerno nanošenje ozljeda životinji

DJECA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU I ŽIVOTINJE

„Prema Državnom pedagoškom standardu predškolskog odgoja i obrazovanja u djecu s teškoćama u razvoju ubrajaju se:

1. djeca oštećenoga vida
2. djeca oštećenoga sluha
3. djeca s poremećajima govorno-glasovne komunikacije
4. djeca s promjenama u ličnosti uvjetovanim organskim čimbenicima ili psihozom
5. djeca s poremećajima u ponašanju
6. djeca s motoričkim oštećenjima
7. djeca sa smanjenim intelektualnim sposobnostima (djeca s mentalnom retardacijom);
8. djeca s autizmom
9. djeca s višestrukim teškoćama u razvoju
10. zdravstvene teškoće i neurološka oštećenja (dijabetes, astma, bolesti srca, alergije, epilepsija i slično).“ (izvor: <http://www.istrazime.com/djecja-psihologija/koja-je-razlika-izmedu-djece-s-posebnim-potrebama-i-djece-s-teskocama-u-razvoju/>)

„Životinje koje uglavnom sudjeluju u terapiji su posebno obučeni kućni ljubimci, domaće životinje ili morski sisavci kao što su delfini. Terapija sa životinjama pomaže djeci koja su zlostavljana, djeci sa posebnim potrebama ali i odraslim osobama s problemima.“ (izvor: http://www.ilearn-project.eu/documents/bhs/TERAPIJA_SA_ZIVOTINJAMA.pdf)

OSNOVNE VRSTE TERAPIJE SA ŽIVOTINJAMA

„Osnovne vrste terapije sa životinjama su: hipoterapija, terapija sa psima i terapija sa delfinima.

Hipoterapija

Hipoterapija je fizikalna strategija liječenja osoba sa invaliditetom koja koristi konjski pokret za postizanje funkcionalnih ciljeva. Hipoterapija znači liječenje uz pomoć konja (grčki hippo=konj; therapeia=liječenje) i odnosi se na upotrebu trodimenzionalnog načina kretanja konja kao sredstva liječenja osoba sa funkcionalnim ograničenjima, neuromotornim i senzornim disfunkcijama. Hipoterapija je dopuna postojećim programima rehabilitacije, gdje se konj koristi kao terapijsko sredstvo. Ovaj vid rehabilitacije koji je u svijetu priznat, namijenjen je osobama sa intelektualnim poteškoćama, razvojnim poremećajima, hiperkinetičkim sindromom, autizmom, tjelesnim invaliditetom, psihoemocionalnim oštećenjima, reumatskim bolestima. Može je izvoditi samo educirani viši fizioterapeut s dodatnom edukacijom. Korisnici su najčešće osobe s težim tjelesnim oštećenjima. Kao dodatnu metodu koristi i jahanje. To je metoda koja se upotrebljava kod pacijenata koji inicijalno ne osjećaju dovoljnu stabilnosti na konju te kod pacijenata koji ne mogu samostalno sjediti tj. nemaju dovoljnu kontrolu trupa i/ili glave. U terapijskom jahanju sudjeluju korisnici sa širokim spektrom dijagnoza, od tjelesnih oštećenja, oštećenja vida ili sluha, poteškoće u psihičkom razvoju, emotivne poteškoće, autizam.“ (izvor: http://www.ilearn-project.eu/documents/bhs/TERAPIJA_SA_ZIVOTINJAMA.pdf)

Slika 8 Hipoterapija

Terapeutsko i pedagoško jahanje i djeca

„Djeca koja se uključuju u program terapijskog jahanja obično su starija od četiri godine i najčešće imaju slijedeće dijagnoze: cerebralnu paralizu, Downov sindrom, autizam, mentalnu retardaciju, poremećaj pažnje i hiperaktivnost.“ (Krmpotić 2006./07.)

Krmpotić (2006./07.) navodi kako je važno znati da ne smiju sva djeca jahati, npr. bilo kakva neugoda ili bol tijekom jahanja te naravno dječje odbijanje za takvom aktivnosti. Odbijanje je normalna pojava kod djece s autizmom ili djece koja se prvi puta susreću sa životinjom te se u takvim slučajevima preporučuje strpljenje.

Slika 9 Hipoterapija (djeca)

Terapija sa psom

„Terapija sa životinjama najčešće podrazumijeva obučavanje psa za pomoć osobama sa invaliditetom. Najpoznatije obučavanje psa i njegova asistencija u svakodnevnom životu je obučavanje za psa vodiča slijepih osoba, iako postoje i druge vrste psa u terapiji osoba sa invaliditetom. Na osnovu postojeće literature možemo napraviti podjelu na:

- psa vodiča
- rehabilitacijskog psa
- terapijskog psa“ (izvor: http://www.ilearn-project.eu/documents/bhs/TERAPIJA_SA_ZIVOTINJAMA.pdf)

Pas vodič

„Pas vodič je školovani pas pomagač koji osobama s oštećena vida olakšava kretanje u prostoru. Školovanje psa vodiča traje 8 mjeseci a obuhvaća : markiranje rubnika, stepenica, zaobilaženje prepreka, pronalaženje pješačkih prijelaza, autobusnih i tramvajskih stajališta, te vođenje u prometu i sl. Uz ovladavanje naredbama pas mora znati samostalno pronalaziti najsigurnija i najprihvatljivija rješenja u brojnim situacijama čime će se povećati samostalnost, sigurnost i brzinu kretanja slijepe osobe. U zadnjoj fazi školovanja psa instruktor radi s povezom na očima kako bi mu kretanje bilo što sličnije kretanju slijepe osobe i izbjegavajući vizualnu komunikaciju sa psom. Osposobljavanje za kretanje uz pomoć psa vodiča provodi se kroz individualni rad s korisnikom u trajanju od 6 tjedana. Tijekom obuke slijepa osoba izgrađuje kontakt sa psom, stječe osnovna znanja o njezi i zdravlju psa te ovladava naredbama koje je pas tokom školovanja naučio. Kretanje sa psom vodičem od osobe zahtjeva dobru orijentaciju u prostoru.“ (izvor: http://www.ilearn-project.eu/documents/bhs/TERAPIJA_SA_ZIVOTINJAMA.pdf)

Slika 10 Pas vodič

Rehabilitacijski pas

„Rehabilitacijski pas je školovani pas koji svakodnevno pomaže svom korisniku - teško pokretnoj osobi ili osobi u invalidskim kolicima.

Školovanje rehabilitacijskog psa traje 8 mjeseci, a obuhvaća : vježbe pozicioniranja u odnosu na invalidska kolica, donošenje stvari (aport), pritiskanje (njuškom ili šapom) - spuštanje papučica na invalidskim kolicima, paljenje i gašenje svjetla, otvaranje i zatvaranje vrata, ormara i drugo, povlačenje (podizanje osobe iz ležećeg u sjedeći položaj, pomoć pri skidanju (čarapa, hlača, jakne), povlačenje invalidskih kolica do korisnika i drugo.

Rehabilitacijski pas omogućava teško pokretnoj osobi ili osobi u invalidskim kolicima ostvarenje samostalnijeg i kvalitetnijeg života. Radni vijek rehabilitacijskog psa s korisnikom je 7 do 8 godina, nakon čega se, prema procjeni stručnog tima, pas umirovljuje.“ (izvor: http://www.ilearn-project.eu/documents/bhs/TERAPIJA_SA_ZIVOTINJAMA.pdf)

Slika 11 Rehabilitacijski pas

Terapijski psi

„Terapijski psi su posebno školovani psi s terapijskom namjenom i s ciljem poticanja razvojnih procesa djece ili mladih osoba s teškoćama u razvoju. Ovakav kombinirani pristup omogućava da po završetku školovanja terapijski pas ima 2 uloge:

1. pomagača djetetu s teškoćama u razvoju: kretanje, dodavanje predmeta i drugim svakodnevnim zadacima
2. motivatora u svakodnevnim aktivnostima te postojećim terapijskim procesima u koje je dijete s teškoćama u razvoju uključeno.

Terapijski psi dodjeljuju se u obitelji djece s teškoćama u razvoju, na način da jedan od roditelja/skrbnika prolazi obuku i postaje voditelj psa te usmjerava svakodnevnu interakciju djeteta i terapijskog psa ili ustanove, škole, udruge gdje stručni voditelj, također nakon prolaska obuke, radi individualno ili u skupinama djece s teškoćama u razvoju uključujući u svoj rad terapijskog psa. Kroz uključivanje terapijskog psa u svakodnevni život djeluje se na različite aspekte razvoja pojedinca: senzo-motorički razvoj, socio-kognitivni razvoj, komunikacijski razvoj, psiho-socijalni i emotivni razvoj. Školovanje terapijskog psa traje 8 mjeseci, a obuhvaća bazične vježbe poslušnosti dok se specifičnosti treninga definiraju prema potrebama svakog pojedinog djeteta - korisnika. Obuka roditelja za rad s terapijskim psom provodi se kroz individualni rad u trajanju od 4 tjedna. Radni vijek terapijskog psa je 7 do 8 godina, nakon čega se, prema procjeni stručnog tima, pas umirovljuje.“ (izvor: http://www.ilearn-project.eu/documents/bhs/TERAPIJA_SA_ZIVOTINJAMA.pdf)

Terapijski pas i djeca s poremećajima govorno-glasovne komunikacije

„Ovaj oblik rada orijentiran je na podizanje kvalitete života djece s teškoćama u razvoju, postizanjem optimalne razine komunikacijskih i govorno jezičnih sposobnosti.

Uvođenjem terapijskog psa želimo :

- poticati vokalizaciju kod djece s nerazvijenim govorom
- djelovati na motivaciju djece
- poticati i razvijati pozitivne komunikacijske i socijalne vještine, želju za govorom
- poticati i razvijati emocionalnu i socijalnu stabilnost
- djelovati na psihofizički i kognitivni razvoj djece uključene u projekt
- poticati pozitivne i poželjne oblike ponašanja
- poticati bogaćenje riječnika
- poticati želju za učenjem, čitanjem i pisanjem
- poticati kreativnost
- omogućiti djeci da prepoznaju vlastite sposobnosti i talente“ (Jerbić, 2006./07)

Slika 12 Terapijski pas

Terapija sa delfinima

„Terapija sa delfinima je pristup nastao i razvijen od strane Davida Nathanson, dr.sc., psihologa sa gotovo trideset godina iskustva u radu s djecom sa invaliditetom. Teorija i istraživanja terapije sa delfinima se temelji na činjenici sa će djeca i odrasli povećati pozornost i motivaciju za rad kao rezultat želje za interakciju s delfinima. Delfin terapija preporučuje se u sljedećim slučajevima kada odrasli i djeca pate od: sindroma kroničnog umora, emocionalnog stresa, fobija, depresije i sl. Terapijom se očekuje značajno poboljšanje zdravstvenog stanja kod djece koja pate od cerebralne paralize, te rezultati su vidljivi na povećanje aktivnosti i sposobnosti socijalnog prilagođavanja pa se preporučuje kod autizma.“
(izvor: http://www.ilearn-project.eu/documents/bhs/TERAPIJA_SA_ZIVOTINJAMA.pdf)

Slika 13 Terapija delfinima

ZAKLJUČAK

Odgovornost, razvoj empatije, razvoj bolje slike o sebi, stjecanje radinih navika, briga za drugo živo biće samo su neke koristi koje ljudi a posebno djeca imaju od domaćih životinja odnosno kućnih ljubimaca.

Potrebno nam je više projekata kao što je projekt „Kućni ljubimci“, koji govori ne samo o pozitivnim ponašanjima koje učimo uz životinju nego i o tome što se sve smatra negativnim stavom i ponašanjem prema životinji.

Sva djeca imaju koristi od životinje, ali djeca s posebnim potrebama odnosno teškoćama dobivaju ne samo ono što se zove terapija, dobivaju prijatelja kojemu su privrženi, prijatelja koji nikada nije loše raspoložen i prijatelja koji ne kritizira.

LITERATURA

1. Blatnik, S., Selimović, S., Mujezinović, A. *Terapija sa životinjama osoba sa invaliditetom*. Pribavljeno 15. 11. 2017. sa:
http://www.ilearn-project.eu/documents/bhs/TERAPIJA_SA_ZIVOTINJAMA.pdf
2. Burić, H. (2006./07.). Uloga kućnih ljubimaca u povećanju ljudske dobrobiti: utjecaj na razvoj djeteta. *Dijete Vrtić Obitelj*. Br. 46, 2006./07., str. 2-5.
3. Jelić, M. (2012.). Nove spoznaje u istraživanjima samopoštovanja: Konstrukt sigurnosti samopoštovanja. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*. Vol. 21 No.2 (116). Pribavljeno 15. 11. 2017. sa:
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=125916
4. Jerbić, L. (2006./07.) Terapijski pas – pomoć u poticanju govorno-jezičnog razvoja. *Dijete Vrtić Obitelj*. Br. 46., 2006./07., str. 21-26.
5. Jovanovac, S., 1997.: Opće stočarstvo – Interna skripta za studente Poljoprivrednog fakulteta. Osijek.
6. Krmpotić, J. (2006./07.) Konji – prijatelji djece. *Dijete Vrtić Obitelj*. Br. 46., 2006./07., str. 24-27
7. Mihalić, S. (2013). *Koja je razlika između djece s posebnim potrebama i djece s teškoćama u razvoju*. Pribavljeno 15. 11. 2017., sa:
<http://www.istrzime.com/djecja-psihologija/koja-je-razlika-između-djece-s-posebnim-potrebama-i-djece-s-teskocama-u-razvoju/>
8. Ozimec, R. i suradnici, 2011.: Zelena knjiga izvornih pasmina Hrvatske. Zagreb.
9. Sindik, J., Lušić, V. (2006./07.). Uloga kućnih ljubimaca u razvoju djeteta. *Dijete Vrtić Obitelj*. Br. 46, 2006./07., str. 11-14.

10. Uremović, Z., i sur. 2002.: Stočarstvo. Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
Zagreb.

PRILOZI:

1. **SLIKA 1** DOMAĆE ŽIVOTINJE – pribavljeno 22. studenoga 2017. godine s
<https://www.youtube.com/watch?v=s6cONN2uWL4>
2. **SLIKA 2** SISAVCI – pribavljeno 22. studenoga 2017. godine s
<https://sites.google.com/site/sisavci777/razmnozavanje>
3. **SLIKA 3** KUKCI – pribavljeno 22. studenoga 2017. godine s
<http://novena.hr/hr/novosti/3d-prikaz-kukaca,101.html>
4. **SLIKA 4** PTICE – pribavljeno 22. studenoga 2017. godine s
http://www.ptice.hr/index_promatranje_prehrana_zimi.htm
5. **SLIKA 5** PAS – pribavljeno 22. studenoga 2017. godine s
http://drustvo-sapa.hr/vijesti/djeca_i_kucni_ljubimci
6. **SLIKA 6** RIBICE – pribavljeno 22. studenoga 2017. godine s
<http://aquariumkarlovac.com/>
7. **SLIKA 7** KORNJAČA – pribavljeno 22. studenoga 2017. godine s
<https://klokanica./vrtic/igre-za-djecu/pas-macka-ribica-ili-ptica-idealni-kucni-ljubimac-za-dijete-1662>
8. **SLIKA 8** HIPOTERAPIJA – pribavljeno 22. studenoga 2017. godine s
<http://www.osipodgorica.me/hipoterapija-konj-najbolji-covjekov-prijatelj/>
9. **SLIKA 9** HIPOTERAPIJA (DJECA) – pribavljeno 22. studenoga 2017. godine s
<http://www.in-portal.hr/in-portal-news/sport/6641/hipoterapija-u-zagorju-konji-mogu-biti-najbolji-prijatelji-djece-s-teskocama-u-razvoju>
10. **SLIKA 10** PAS VODIČ – pribavljeno 22. studenoga 2017. godine s
http://www.skole.hr/dobro-je-znati/rijec-strucnjaka?news_id=12782
11. **SLIKA 11** REHABILITACIJSKI PAS – pribavljeno 22. studenoga 2017. godine s
<http://czrs.hr/programi/rehabilitacijski-pas/>

12. **SLIKA 12** TERAPIJSKI PAS – pribavljeno 22. studenoga 2017. godine s

<http://www.trisomija21.org/page/2/>

13. **SLIKA 13** TERAPIJA S DELFINIMA – pribavljeno 22. studenoga 2017. godine s

<http://www.mojpedijatar.co.rs/terapija-delfinima/>